

Dagblad Trouw 5 april 2001:

De laatste boer wil de stad niet uit

Duivendrecht was vroeger een dorp, maar is tegenwoordig een drukke forensplaats waar elke minuut een trein of metro stopt. Er is nog één boer, 82 jaar oud. De gemeente heeft de pacht opgezegd. Maar de boer piekert er niet over te vertrekken.

De spoorlijnen langs de perrons van het intercitystation Duivendrecht kruisen elkaar en hebben van het station een loodrecht assenkruis van glas, staal en wit beton gemaakt. In het eerste kwadrant ligt de door glimmende kantoren omgeven Amsterdam Arena. Het tweede kwadrant bestaat uit parkeervlaktes waarop blokkendozen als de Ikea en de Macro zijn neergelaten. Het derde kwadrant is de uiterste punt van de Amsterdamse woonwijk Bijlmermeer. En in het vierde kwadrant woont en werkt Ferd van Schaick, 82 jaar, op de oude boerderij waar hij is geboren en getogen.

Ferd, een vriendelijke man van weinig woorden, laat zijn handen rusten op het dikke tafelkleed. Lang blijft hij nooit zitten. Geregeld moet er even iets gebeuren in de keuken, op het erf of bij de beesten. Opvallend vlot is hij, en met een bescheiden lach geeft hij een rondleiding op het erf waar hij al zijn hele leven woont. Via een schemerachtige gang, met potjes en pannetjes op de aangeveegde vloer om het lekwater op te vangen, gaat het naar de groepsstal voor de koeien. Een uit boerenslimheid ontsproten constructie van touw, een gewicht en een katrol zorgt dat de staldeuren automatisch dichtvallen. En daar staan ze, de 24 roodbonte koeien en het jongvee van Ferd. De goedverzorgde dieren staan aan weerszijden vriendelijk te snuiven in de door hun lichaamswarmte altijd behaaglijke stal. In het midden, onder het gebint van zware houten balken, liggen balen hooi opgetast.

In tegenstelling tot vele moderne boeren heeft Ferd de hoorns van de koeien niet afgezaagd, maar de moderne gele oormerken hebben de dieren wel. „Vorig jaar ben ik pas met melken gestopt”, vertelt Ferd met een glimlach. Onder hetzelfde dak staat de melktank er sindsdien werkeloos bij en buiten staat nog de weidewagen, de melkmachine die de boer in de wei had staan om zijn koeien in de zomer ter plekke te kunnen melken. „Ik heb namelijk land aan de andere kant van de spoordijk, bij de Macro”, vertelt hij. „Daarom kan ik de koeien niet zomaar naar de stal brengen, want het spoor tussen Amsterdam en Utrecht ligt er al bijna zo lang als ik hier woon.”

En dat is lang. In de sober ingerichte huiskamer hangt een foto van het veertien kinderen tellende gezin waarvan Ferd de zevende is. De Anthoniushoeve heet de boerderij, en een onlangs opgepoetste gevelsteen herinnert aan de eerstesteenlegging door Adrianus Petrus Bon en zijn vrouw Maria Post in 1889. „Zij hadden het niet breed”, vertelt Bep, een jongere zus van Ferd die even verderop woont, „maar ons gezin beleefde hier goede tijden.” Ferd's vader betrok de hoeve in 1910, maar overleed jong. Vanaf zijn achtste levensjaar, dus 74 jaar in totaal, molk Ferd hier elke dag de koeien. „Hij ging nooit met vakantie”, vertelt Bep. „En zelfs voor een verjaardag komt hij liever zijn erf niet af.”

Links naast de boerderij staat de met wat hulp van de Nederlandse Spoorwegen in oude glorie herstelde katholieke kerk. „Op zondag liepen we zo achterom naar binnen”, zegt Ferd, die op elke muur in zijn huiskamer een kruisbeeldje heeft hangen. Op de Sophiahoeve, rechts van de hoeve van Ferd, heeft altijd een protestantse boer gewoond. „Tja, die moest op zondag verder lopen.” Hoewel oude tijden in de kleuren en de geuren van de Anthoniushoeve herleven,

voltrekt het moderne stadsleven zich binnen een straal van honderd meter in volle hevigheid. Duivendrecht heeft zijn landelijke karakter gaandeweg ingewisseld voor het forensendom. Wooncomfort en ruimte, dat wil de moderne mens, gecombineerd met het gemak van de nabijgelegen stad.

Al komt de kerk op de monumentenlijst van de gemeente Ouder-Amstel, waaronder Duivendrecht valt, niet voor, de waarde van het gebouw is onbetwist. Dat geldt nog niet voor de Anthoniushoeve en de Sophiahoeve. De gemeente stuurde Ferd in juni 1997 een brief waarin de boer per 1 juli 1998 de pacht werd opgezegd. Zijn buurman Willem van der Vaart werd in 1992 al ontpacht, maar bleef er toch wonen. „Beide boerderijen zijn sinds 1960 gemeentelijk eigendom”, zegt M. Cornelissen, 'projectleider Duivendrecht-Zuid' van de gemeente. „Nu willen we onze handen vrij hebben. Een paar jaar geleden wilde de gemeente de twee panden gewoon slopen om plaats te maken voor woningbouw, maar nu streven we ernaar de hoeves in hun huidige verschijningsvorm te laten bestaan. Hoe, is nog niet besloten. Misschien door ze te restaureren, maar wij geven er de voorkeur aan ze af te breken en opnieuw op te bouwen. Al is het natuurlijk de vraag of de gemeente dat moet betalen.”

„Officieel staat de gemeente in haar recht”, zegt Harry Kolk, de zoon van Bep die de belangen van 'ome Ferd' behartigt, „want de oude pachtwet bepaalt, op grond van een stokoud artikel, dat de pachter vanaf een leeftijd van 65 jaar kan worden weggestuurd. Volgens de huidige huurwet zou dit onmogelijk zijn, want ome Ferd heeft altijd netjes betaald.” Ferd bleef de gemeente ook betalen na de pachtopzegging, 3700 gulden per jaar, maar de gemeente stortte het geld per omgaande terug op zijn rekening.

Belangrijker dat het ambtelijke gelijk van de gemeente vindt de familie de wens van Ferd om te blijven op de plek waar hij al zijn hele leven woont en werkt. „Ontpachten is niet hetzelfde als uitzetten”, sust Cornelissen. „Misschien ontpachten we wel, maar mag de bewoner er toch blijven.” Maar de familie van Ferd vertrouwt de gemeente voor geen cent. „Ze heeft nooit kunnen besluiten wat ze eigenlijk met de hoeves en de grond wil”, zegt Kolk, „maar ondertussen heeft ome Ferd wel nachten wakker gelegen van het idee dat hij er zomaar kan worden uitgezet. Dat kun je toch niet maken bij een man van 82?”

In plaats van het gesprek aan te gaan met Ferd en zijn familie dook Ouder-Amstel in de bestuurlijke trukendoos. „Zo stelde de gemeente, naast het opzeggen van de pacht, een schikking voor”, zegt Kolk. „Ferd mocht er blijven wonen, maar zodra de gemeente een concreet plan zou hebben met het perceel, zou hij drie maanden krijgen om te vertrekken. Onaanvaardbaar.” De familie stapte ook naar de Pachtkamer, de rechterlijke instantie die uitspraak doet bij conflicten over de pachtwet. „De Pachtkamer in Amsterdam wees ons verzoek om verlenging van de pacht af”, zegt Kolk. „Volgens mij wilde de rechter jurisprudentie over deze wet ontlopen.”

Een beroepszaak over de pacht loopt nog bij het Hof in Arnhem. In het dossier zijn de verklaringen van elf mensen opgenomen die in januari onder ede getuigden dat de burgemeester van Ouder-Amstel, C. de Groot, beloofde dat Ferd tot zijn dood op de boerderij zou mogen wonen. Maar de burgemeester ontkent deze toezegging. De rechter moet nog uitspraak doen, maar de dag van de zitting, 24 januari, staat alle betrokkenen in het geheugen gegrift. Het was de dag dat Willem van der Vaart, 67 jaar oud, zich van het leven beroofde. „Het is onjuist om dat de gemeente in de schoenen te schuiven”, zegt Kolk, „maar in de afgelopen week begon ze wel met het dichttimmeren van de Sophiahoeve, de boerderij waar

Van der Vaart woonde. We hebben daar nog net een stokje voor gestoken, maar ik vrees dat dit het begin van het einde is."

Foto's Archief Stichting Oud-Duivendrecht

De mooie kamer en de bedstee van de bewoner van de Antoniushoeve, Ferd van Schaick

„Ja, ja", zegt Ferd. „Al dat gezeur. Je wordt er knettergek van." Hij heeft er een enorme hekel aan, aan die hele papierwinkel en het bombardement van de in verhullende ambtelijke taal opgestelde documenten. Maar de oude boer wordt omgeven door een kordon van mensen die zich niet alleen om zijn welzijn, maar ook om het behoud van dit erfgoed bekommeren. Volgens de stichting Oud-Duivendrecht is het 'ensemble' van de kerk en de twee boerderijen van grote historische waarde. Zo staan er in de half dichtgespijkerde hoeve van Van der Vaart nog een traditioneel betegelde schouw en een authentiek wasfornuis, een waskom waarin het water met een vuurtje werd verwarmd. „Dat is het voordeel van het feit dat de twee boeren allebei altijd vrijgezel zijn gebleven", zegt secretaris Ans Quirijnen van Oud-Duivendrecht. „Aan het interieur van de hoeves is totaal niets veranderd." De stichting probeert de hoeves en de kerk op de monumentenlijst te krijgen. „Dat is een extra optie", zegt Kolk. „Als dat lukt, mag de hoeve niet worden gesloopt. De gemeente zegt dat het pand in een te slechte staat verkeert, maar het fundament is volledig in tact."

En voort gaat de strijd, met juridische wapens, en ambtelijke, en bestuurlijke. De gemeente zoekt naar een 'oplossing', maar Ferd heeft nooit een probleem gehad. De oude boer piekert er niet over om het erf te verlaten. „Ik zit hier goed", zegt hij, terwijl zijn jonge neef Bert, melkveehouder in Monnickendam, in het huis de formulieren van de jaarlijkse Landbouwtelling invult. Het is een werkje dat Ferd graag aan hem overlaat. Geef Ferd het buitenleven maar. En terwijl de treinen en metro's elke minuut voorbijrazen over de spoordijk achter het erf, jaagt hij met een klap in zijn handen twee vechtende hanen uit elkaar. „Fort!", roept de boer, en hij kijkt de vluchtende dieren bedachtzaam na. „Misschien moet ik er toch maar een wegdoen."